

УДК 378.1: 004.413
DOI: 10.37128/2411-4413-2022-1-4

**ЦИФРОВІЗАЦІЯ
ОСВІТНІХ
РЕСУРСІВ У
ПРОЦЕСІ
ДИСТАНЦІЙНОЇ
ПІДГОТОВКИ
ФАХІВЦІВ
ЕКОНОМІЧНОГО
ПРОФІЛЮ**

НАГАЄВ В.М.,
*доктор педагогічних наук, професор
кафедри менеджменту, бізнесу і адміністрування*

НАГАЄВА Г.О.,
*кандидат економічних наук, доцент
кафедри фінансів, банківської справи та страхування*

КУСКОВА С.В.,
*кандидат економічних наук, доцент
кафедри менеджменту, бізнесу і адміністрування,
Державний біотехнологічний університет
(м. Харків)*

Мета статті полягає у розробці комплексної моделі організації дистанційного навчання на основі створення цифрового освітнього середовища й експериментальній перевірці її ефективності.

Запропонована модель базується на цифровізації освітніх ресурсів в умовах управління, співуправління та самоуправління навчально-творчою діяльністю студентів. Для реалізації ефективної дистанційної підготовки здобувачів спроектовано систему децентралізованого педагогічного впливу на об'єкт управління засобами цифрових освітніх ресурсів, що забезпечує технологічність формування професійної компетентності майбутніх фахівців економічного профілю. Основу дослідження складає комплекс методологічних підходів, основними з яких є: системний, компетентнісний, діяльнісний (компетентнісно-діяльнісний), кібернетичний, технологічний та інші.

Цей проєкт дозволить створити надійну систему управління навчально-творчою діяльністю студентів в умовах дистанційної освіти з використанням відповідного мережевого онлайн-контенту в інтерактивному режимі.

Доведено, що основою організації дистанційного навчання має бути єдина інтернет-платформа для створення освітнього SMART-середовища закладу вищої освіти, у якому забезпечується автоматизація педагогічних процесів для мережевого контакту в інтерактивному режимі здобувачів і науково-педагогічних працівників. Запропонована модель організації дистанційного навчання в умовах мережевої технології управління навчально-творчою діяльністю студентів, яка складається з компонентів педагогічної системи, діагностичного SMART-комплексу й методів педагогічного впливу.

Обґрунтовано зміст і технологічні етапи організації дистанційного навчання в освітньому SMART-середовищі. Визначено, що основною ланкою організації дистанційного навчання є телекомунікаційне середовище, яке містить: інформаційно-цифровий, навчально-методичний та дидактичний контент.

Реалізація цієї моделі в системі дистанційного навчання дозволяє значно активізувати творчу діяльність студентів, підвищити рівень їхньої внутрішньої мотивації, поглибити рівень самостійності й індивідуалізації навчання, що, у підсумку, визначається високим рівнем сформованості професійно-творчої компетентності майбутніх фахівців.

Ключові слова: дистанційне навчання, цифрова педагогіка, управління навчально-творчою діяльністю студентів, освітнє SMART-середовище, модель, педагогічна технологія.

Табл.: 1. Літ.: 8.

DIGITALIZATION OF EDUCATIONAL RESOURCES IN THE PROCESS OF REMOTE TRAINING OF ECONOMIC PROFESSIONALS

NAGAYEV Viktor,
*Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
of the Department of Management, Business and Administration*

NAGAYEVA Galyna,
*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
of the Department of Finances, Banking and Insurance*

KUSKOVA Svitlana,
*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
of the Department of Management, Business and Administration,
State Biotechnological University
(Kharkiv)*

The purpose of the article is to develop a comprehensive model of distance learning based on the creation of a digital educational environment and experimental verification of its effectiveness.

The proposed model is based on the digitization of educational resources in terms of management, co-management and self-management of educational and creative activities of students. In order to implement effective distance training of applicants, a system of decentralized pedagogical influence on the object of management of digital educational resources has been designed, which ensures the manufacturability of professional competence of future economic professionals. The research is based on a set of methodological approaches, the main of which are: system, competence, cyber, technological and others.

This project will create a reliable system for managing educational and creative activities of students in distance education with the use of appropriate online network content in an interactive mode.

It is well-proven that basic to organization of the controlled from distance teaching there must be an only internet-platform for creation of educational SMART-environment of establishment of higher education, in which automation of pedagogical processes is provided for a network contact in the interactive mode of bread-winners and teachers. Offered model of organization of the controlled from distance teaching in the conditions of network technology of management educational-creative activity of students, which consists of components of the pedagogical system, diagnostic SMART-complex and methods of pedagogical influence.

Maintenance and technological stages of organization of the controlled from distance teaching is reasonable in educational SMART-environment. Certainly, that the basic link of organization of the controlled from distance teaching is a telecommunication environment which includes : informatively-digital, educational-methodical and didactics contents.

Realization of this model in the system of the controlled from distance teaching allows considerably to activate creative activity of students, promote a level them internal motivation, to deepen the level of independence and individualization of studies, that in a result is determined by the high level of formed of professionally-creative competence of future specialists.

Key words: distance teaching, digital pedagogy, management of students educational-creative activity, educational SMART-environment, model, pedagogical technology.

Tabl.: 1. Ref.: 8.

Постановка проблеми. Цивілізаційні зміни обумовлюють необхідність підготовки людини до нових, часто принципово інших технологій.

Інформаційні технології, які визначали образ і сутність ХХ-го століття сьогодні поступаються SMART-технологіям, які відкривають новий прогресивний шлях, зокрема і в організації дистанційної форми навчання. Як зазначається в останніх положеннях національної стратегії розвитку освіти в Україні – освіта майбутнього повинна ґрунтуватись на поєднанні інформаційно-цифрових технологій та індивідуальних технологій розвитку особистості у межах загальної електронної платформи [2, с. 16]. Цей технологічний процес має органічно поєднати дистанційне навчання із сучасними елементами цифрової педагогіки (SMART-освітніми комплексами, інформаційно-комунікаційними технологіями, електронними ресурсами й засобами активізації пізнавальної діяльності студентів).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дистанційне навчання (далі – ДН) – це самостійна форма навчання, що використовує переважно інформаційні технології, які є провідним засобом організації навчального процесу. ДН передбачає взаємодію педагога й здобувачів між собою на відстані, що відображає усі властиві педагогічному процесу компоненти (цілі, зміст, методи, організаційні форми, засоби навчання) і реалізується специфічними засобами інтернет-технологій, які передбачають інтерактивність [1, с. 82]. Дистанційне навчання, за умов наукового підходу, дозволяє забезпечити такі переваги: 1) зменшити витрати на проведення навчальних занять; 2) підвищити продуктивність навчального процесу, залучаючи одночасно до навчання велику кількість здобувачів; 3) підвищити рівень самостійності й індивідуалізації навчання; 4) покращити якість освітнього процесу завдяки застосуванню сучасних технічних засобів навчання, електронних інформаційних джерел; 5) модернізувати педагогічну систему, створивши освітнє SMART-середовище за сучасними принципами цифрової педагогіки [3, с. 192; 4, с. 463]. Наукові дослідження авторів із впровадження технологічних основ педагогічних процесів доводять можливість на цих засадах розробити модель дистанційного навчання з використанням цифрових контентів. Такий проєкт дозволить створити надійну систему управління навчально-творчою діяльністю студентів в умовах дистанційної освіти з використанням відповідного мережевого онлайн-контенту в інтерактивному режимі [5, с. 35; 6, с. 117].

Формулювання цілей статті. Мета дослідження полягає в аналізі існуючих дидактичних підходів до організації дистанційного навчання в системі цифрової педагогіки на основі розробки комплексної моделі управління навчально-творчою діяльністю (далі – НТД) студентів у процесі підготовки фахівців економічного профілю.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для вирішення поставленої мети нами використано комплекс теоретичних й емпіричних методів дослідження (монографічний, аспектний аналіз, моделювання, педагогічний експеримент), за допомогою яких послідовно досягаються завдання наукового пошуку.

Ефективна організація дистанційного навчання з використанням цифрових технологій є складною педагогічною проблемою, яка інтерпретується багатьма факторами: 1) інтернет-середовищем передачі й обміну навчальною інформацією; 2) надійними технічними засобами навчання; 3) технологічною моделлю управління дистанційною освітою на основі єдиної інтернет-платформи;

4) цифровізацією комунікаційної мережі, яка має об'єднати усіх учасників навчального процесу; 5) дидактичними методами навчання та контролю знань.

Під час організації ДН має бути створено єдине інформаційне середовище закладу вищої освіти (далі – ЗВО), у якому забезпечується автоматизація основних процесів діяльності – відповідний інтернет-ресурс для мережевого онлайн-контакту в інтерактивному режимі здобувачів і педагогів. Освітні системи різних країн використовують різноманітні інтернет-платформи («Unicraft», «Spring learn», «Webtutor», «Moodle», «Mitapolis Lm» та ін.), які відрізняються функціональними можливостями, умовами організації онлайн-навчання та доступністю їхнього використання. Однак, на наш погляд, проблема полягає у відсутності єдиної інтернет-платформи на рівні МОН України, яка б мала забезпечити усі ЗВО єдиними інформаційними освітніми стандартами. Матеріали такої інтернет-платформи створили б відповідне освітнє SMART-середовище, яке може слугувати одночасно інформаційною та інструментальною базою організації дистанційного навчання [7, с. 240].

Одним із найважливіших завдань реалізації такої педагогічної проблеми є формування у здобувачів і педагогів навичок роботи у SMART-середовищі за умов віддаленого доступу, а також досягнення достатньо високого рівня самостійності й індивідуалізації навчально-творчої діяльності здобувачів. З огляду на наш досвід, необхідно спроектувати інтерактивну педагогічну технологію, яка б реалізувала управлінську концепцію організації дистанційного навчання на трирівневій основі: 1 рівень – управління НТД студентів у системі «педагог-здобувач»; 2 рівень – управління НТД студентів у системі «здобувач-здобувач»; 3 рівень – мережеве управління НТД студентів у системі «освітній SMART-комплекс-здобувач». Водночас педагогічна модель організації ДН реалізується в системі управління, співуправління та самоуправління навчально-творчою діяльністю студентів:

1) проектування та організація освітнього мережевого SMART-середовища на основі єдиного інтернет-ресурсу для мережевого онлайн-контакту в інтерактивному режимі;

2) створення мережевої електронної бази інформаційних ресурсів (на основі електронного репозиторію бібліотечних фондів);

3) формування електронних дистанційних навчальних комплексів (далі – ДНК) на основі електронних підручників, навчальних посібників, рекомендацій щодо самостійної роботи студентів у мережевій системі;

4) створення діагностичного SMART-комплексу на основі проектування електронної бази дистанційного контролю (електронні журнали відвідувань навчальних занять, обліку самостійної та індивідуальної роботи, тестового контролю знань (поточний, проміжний, підсумковий));

5) розробка нормативно-правової бази організації дистанційного навчання в умовах цифровізації педагогічних процесів [8, с. 110].

Кожен із зазначених напрямів потребує системних і цілеспрямованих досліджень. На прикладі навчального процесу Державного біотехнологічного університету проаналізуємо можливість реалізації цифрового освітнього контенту організації дистанційного навчання в умовах мережевої педагогічної технології управління навчально-творчою діяльністю студентів у 2019-2022 рр.

Основою технології є відповідна електронна оболонка інтернет-ресурсу для мережевого контакту викладачів і студентів в інтерактивному режимі. Для цього університет використовує інтернет-платформи «Moodle» та «Google Meet», за допомогою яких створено творче освітнє середовище.

Важливою ланкою організації ДН є телекомунікаційне середовище, яке містить інформаційно-методичний і навчально-дидактичний контент (засоби спілкування та навігації, навчання і контролю знань у режимі on-line). Використання телекомунікацій у ДН надає можливості для реалізації нетрадиційних педагогічних підходів і форм навчання, які побудовані за індивідуально орієнтованою моделлю [7, с. 242; 8, с. 126].

Для реалізації ефективної системи управління НТД потрібно забезпечити високий рівень децентралізації педагогічного впливу, створити таку структуру дидактичного процесу, за якої студенти матимуть можливість доповнювати інформаційну підсистему елементами самопланування, самоорганізації та самоконтролю відповідно до завдань фахової підготовки. Організаційними компонентами моделі організації дистанційного навчання в умовах управління навчально-творчою діяльністю студентів є: 1) організація роботи викладача з розробки й упровадження педагогічної технології; 2) співуправління з метою налагодження дієвого інтерактивного зв'язку в системах: «викладач-студент» і «студент-студент»; 3) самоуправління НТД студентів під час самостійної та індивідуальної роботи; 4) контроль і самоконтроль освітніх результатів.

На експериментальному етапі дослідження експертним шляхом були визначені критеріальні показники, які відображають здатність здобувачів до самоуправління НТД в умовах дистанційного навчання за особистісно-розвивальним компонентом. Такими критеріальними показниками якості підготовки майбутніх фахівців були: успішність, рівні самостійності й індивідуалізації навчальної діяльності, умотивованість і творча активність студентів.

Рівень самостійності (коефіцієнт самостійності – КС) – характеризує спроможність майбутнього фахівця брати на себе відповідальність, самостійно виконувати навчальні завдання та ухвалювати самостійні рішення:

$$КС_{нтд} = \frac{K_{сф}}{K_{сп}}, \quad (1)$$

де $K_{сф}$ – кількість фактично виконаних самостійно навчально-творчих завдань; $K_{сп}$ – кількість самостійних завдань за програмою курсу.

Рівень індивідуалізації (коефіцієнт індивідуалізації – КІ) – визначається спроможністю студентів виконувати індивідуальні навчальні проєкти, які враховують специфіку фахової діяльності майбутніх фахівців:

$$КІ_{нтд} = \frac{K_{іф}}{K_{ін}}, \quad (2)$$

де $K_{іф}$ – кількість фактично запропонованих і виконаних індивідуальних творчих проєктів; $K_{ін}$ – максимально-можлива кількість індивідуальних творчих завдань (за програмою курсу).

Умотивованість студентів до дистанційного навчання за моделлю управління навчально-творчою діяльністю студентів визначалася коефіцієнтом

умотивованості (КУ), як співвідношення рівня позитивних мотивів здобувачів (цілей, інтересів, внутрішніх спонукань) до загального рівня позитивних і негативних спонукань здобувачів щодо запропонованої моделі навчання:

$$KY = \frac{M_{п}}{M_{п} + M_{н}}, \quad (3)$$

де $M_{п}$ – позитивні мотиви студентів; $M_{н}$ – негативні мотиви студентів.

Творча активність студентів оцінювалася коефіцієнтом творчої активності (КТА), який визначається кількістю та змістом актів позитивної активності студента за результатами поточного контролю (участь у наукових конференціях, підготовка навчально-дослідних завдань, виконання творчих проєктів, надання обґрунтованих пропозицій з удосконалення організації дистанційного навчання тощо) як відношення кількості його індивідуальних актів творчої активності до найвищого рівня творчих дій в академічній групі:

$$KTA = \frac{TA_{\text{факт}}}{TA_{\text{макс}}}, \quad (4)$$

де: $TA_{\text{факт}}$ – фактична творча активність студента; $TA_{\text{макс}}$ – творча активність студента за максимальними критеріями.

Прослідкуємо ефективність упровадження моделі організації дистанційного навчання в умовах управління НТД студентів і під час традиційної системи навчання (далі – ТСН) (табл. 1).

Таблиця 1

Аналіз ефективності впровадження моделі організації дистанційного навчання в умовах управління навчально-творчою діяльністю студентів у Державному біотехнологічному університеті, 2019-2021 рр.

Навчальні дисципліни (освітньо-кваліфікаційний рівень)	Середня успішність за 100-бальною шкалою		Коефіцієнт самостійності (КС)		Коефіцієнт індивідуалізації (КІ)		Коефіцієнт умотивованості (КУ)		Коефіцієнт творчої активності (КТА)	
	НТД	ТСН	НТД	ТСН	НТД	ТСН	НТД	ТСН	НТД	ТСН
«Комунікативний менеджмент» (бакалавр)	89,40	79,70	0,78	0,65	0,74	0,58	0,77	0,67	0,74	0,56
«Фінанси» (бакалавр)	91,0	82,20	0,76	0,63	0,72	0,56	0,72	0,61	0,78	0,61
«Управління персоналом» (бакалавр)	89,0	78,0	0,81	0,64	0,76	0,55	0,80	0,66	0,74	0,59
«Страхування» (магістр)	88,80	80,60	0,75	0,61	0,69	0,53	0,76	0,62	0,82	0,66
«Конфліктологія» (магістр)	92,60	84,0	0,69	0,56	0,66	0,51	0,78	0,68	0,84	0,62
«Публічне управління та адміністрування» (магістр)	86,40	77,80	0,73	0,60	0,68	0,54	0,81	0,75	0,72	0,54
«Психологія управління» (магістр)	91,80	82,40	0,71	0,58	0,67	0,52	0,78	0,64	0,76	0,51
У середньому	89,86	80,67	0,74	0,61	0,70	0,54	0,77	0,66	0,77	0,58
Ефективність упровадження розробки, %	11,40		21,30		29,60		16,60		32,70	
	22,32									

Джерело: власні розрахунки

Аналіз кількісних показників засвідчив, що середній коефіцієнт

самостійності за моделлю управління дистанційним навчанням склав 0,74, тобто на 21,30% перевищив аналогічний показник за традиційною методикою навчання (0,61). Середнє значення коефіцієнта індивідуалізації (КІ) суттєво збільшилося – з 0,54 до 0,70 (29,6%). Водночас коефіцієнт умотивованості збільшився на 16,60%. Особливо помітним є зростання творчої активності здобувачів за моделлю управління їхньою навчально-творчою діяльністю (32,70%), що пов'язано, на наш погляд, насамперед, із організацією цифрового освітнього середовища. Якісний аналіз отриманих результатів доводить, що у студентів експериментальних груп на рівні сформованості особистісно-розвивального компоненту професійної компетентності переважають навички саморозвитку. За численними опитуваннями здобувачів, більше 77% опитаних зазначали про бажання навчатися за такою технологією, якби була можливість вибору.

Висновки. Суттєвим аспектом сучасної організації дистанційного навчання є впровадження в освітнє середовище управлінських концепцій та інформаційно-цифрових технологій. Основною організацією ДН має бути цифрове інформаційне середовище закладу вищої освіти для мережевого зв'язку в інтерактивному режимі здобувачів і педагогів. Для реалізації цієї педагогічної потреби необхідно забезпечити побудову єдиного електронного ресурсу ДН на основі технологізації та цифровізації педагогічних процесів.

Завдяки застосуванню запропонованої трирівневої моделі управління навчально-творчою діяльністю студентів (управління, співуправління та самоуправління) забезпечується on-line керування педагогічного процесу, що визначає високий рівень сформованості цифрової компетентності майбутніх фахівців економічного спрямування. З огляду на викладений матеріал, вважаємо, що в умовах цифровізації менеджмент-освіти необхідно спроектувати інтерактивну дидактичну модель, яка б реалізувала концепцію управління навчально-творчою діяльністю студентів у системі «освітній SMART-комплекс – здобувач – педагог».

Результати педагогічних досліджень довели, що реалізація запропонованої моделі дистанційного навчання дозволяє значно активізувати навчально-творчу діяльність студентів, поглибити рівень самостійності й індивідуалізації навчання, підвищити рівень їхньої внутрішньої мотивації, що у підсумку визначається високим рівнем сформованості професійної компетентності майбутніх фахівців. Важливим висновком експерименту потрібно вважати сформованість автодидактичних функцій студентів – самомотивації, самопланування, самоорганізації, самоконтролю, самоаналізу, що є результатом високого рівня децентралізації педагогічного впливу.

Список використаних джерел

1. Биков В.Ю. Дистанційне навчання в країнах Європи та США і перспективи для України. *Інформаційне забезпечення навчально-виховного процесу: інноваційні засоби і технології*: колективна монографія. Київ: Атіка, 2015. С. 77-140.

2. Буйдіна О. Інновації в освіті: світовий досвід і місцеві практики. *Імідж*

сучасного педагога. 2020. № 1 (190). С. 16-22. DOI: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2020-1\(190\)-5-9](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2020-1(190)-5-9).

3. Доценко Н.А. Технологія професійної підготовки бакалаврів з агроінженерії в умовах інформаційно-освітнього середовища. *Інноваційна педагогіка*. 2020. Вип. 22. Т. 2. С. 190-195. DOI: <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2020/22-2.42>.

4. Klochko O., Nagayev V., Kovalenko O., Fedorets V. Forming of professionally creative competence of prospective agrarian managers by facilities of digital technologies. *Society. Integration. Education: Proceedings of the International Scientific Conference*. 2020. Vol. 4. P. 460-474. DOI: <http://dx.doi.org/10.17770/sie2020vol4.4847>.

5. Klochko O.V., Nagaev V.M., Kljchko V.I., Pradivliannyi M.G., Didukh L.I. Computer oriented systems as a means of empowerment approach implementation to training managers in the economic sphere. *Information technologies and learning tools*. 2018. Vol. 68, № 6. P. 33-46. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v68i6.2484>.

6. Лузан П.Г. Наукові основи організації педагогічного процесу в аграрному вищому навчальному закладі: монографія. Київ: Міленіум, 2015. 330 с.

7. Луцик Ю.М. Застосування сучасних технологій у процесі підготовки майбутніх аграріїв у вищій освіті Великої Британії. *Педагогіка та психологія: збірник наукових праць ХНПУ імені Г. С. Сковороди*. 2017. № 57. С. 236-247.

8. Нагаєв В. М. Методологічні засади управління навчально-творчою діяльністю студентів: монографія. Харків: «Стильна типографія», 2018. 151 с.

References

1. Bykov, V.Yu. (2015). Dystantsiine navchannia v krainakh Yevropy ta SShA i perspektyvy dlia Ukrainy [Distance learning in Europe and the United States and prospects for Ukraine]. *Informatsiine zabezpechennia navchalno-vykhovnoho protsesu: innovatsiini zasoby i tekhnolohii: kolektyvna monohrafiia – Information support of the educational process: innovative tools and technologies*, (pp. 77-140). Kyiv: Atika [in Ukrainian].

2. Buidina, O. (2020). Innovatsii v osviti: svitovi dosvid i mistsevi praktyky [Innovations in education: world experience and local practices]. *Imidzh suchasnoho pedahoha – Innovations in education: world experience and local practices*, 1 (190), 16-22. DOI: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2020-1\(190\)-5-9](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2020-1(190)-5-9) [in Ukrainian].

3. Dotsenko, N.A. (2020). Tekhnolohiia profesiinoi pidhotovky bakalavriv z ahroinzhenerii v umovakh informatsiino-osvitnoho seredovyshcha [Technology of professional training of bachelors in agroengineering in the information-educational environment]. *Innovatsiina pedahohika – Innovative pedagogy*, 22, 2, 190-195. DOI: <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2020/22-2.42> [in Ukrainian].

4. Klochko, O., Nagayev, V., Kovalenko, O., & Fedorets, V. (2020). Forming of professionally creative competence of prospective agrarian managers by facilities of digital technologies. *Integration. Education: Proceedings of the International Scientific Conference*, 4, 460-474. DOI: <http://dx.doi.org/10.17770/sie2020vol4.4847> [in English].

5. Klochko, O.V., Nagaev, V.M., Klochko, V.I., Pradivlianyi, M.G., & Didukh, L.I. (2018). Computer oriented systems as a means of empowerment approach implementation to training managers in the economic sphere. *Information technologies and learning tools*, 68, 6, 33-46 [in English].

6. Luzan, P.H. (2015). *Naukovi osnovy orhanizatsii pedahohichnoho protsesu v ahrarnomu vyshchomu navchalnomu zakladi [Scientific bases of the organization of pedagogical process in agrarian higher educational institution]*. Kyiv: Milenium [in Ukrainian].

7. Lushchik, Yu.M. (2017). Zastosuvannia suchasnykh tekhnolohii u protsesi pidhotovky maibutnikh ahrariiv u vyshchii osviti Velykoi Brytanii [Application of modern technologies in the process of training future farmers in higher education in the UK]. *Pedahohika ta psykholohiia: zbirnyk naukovykh prats KhNPU imeni H. S. Skovorody – Pedagogy and psychology: a collection of scientific works of KhNPU named after G.S. Skovoroda*, 57, 236-247 [in Ukrainian].

8. Nahaiev, V.M. (2018). *Metodolohichni zasady upravlinnia navchalno-tvorchoiu diialnistiu studentiv [Methodological principles of management of educational and creative activities of students]*. Kharkiv: «Styl'na typohrafiia» [in Ukrainian].

Відомості про авторів

НАГАСВ Віктор Михайлович – доктор педагогічних наук, професор кафедри менеджменту, бізнесу і адміністрування, Державний біотехнологічний університет (61002, м. Харків, вул. Алчевських, 44, e-mail: nagaevviktor1966@gmail.com).

НАГАСВА Галина Олександрівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Державний біотехнологічний університет (61002, м. Харків, вул. Алчевських, 44, e-mail: nagaevagalina69@gmail.com).

КУСКОВА Світлана Вікторівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту, бізнесу і адміністрування, Державний біотехнологічний університет (61002, м. Харків, вул. Алчевських, 44, e-mail: Lana.svetlana.kuskova@ukr.net).

NAGAYEV Viktor – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor of the Department of Management, Business and Administration, State Biotechnological University (61002, Kharkiv, 44, Alchevskykh Str., e-mail: nagaevviktor1966@gmail.com)

NAGAYEVA Galyna – Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of the Department of Finances, Banking and Insurance, State Biotechnological University (61002, Kharkiv, 44, Alchevskykh Str., e-mail: nagaevagalina69@gmail.com).

KUSKOVA Svitlana – Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of the Department of Management, Business and Administration, State Biotechnological University (61002, Kharkiv, 44, Alchevskykh Str., e-mail: Lana.svetlana.kuskova@ukr.net).